

Nr 602

Av herr Bengtsson i Göteborg m.fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 120, angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m.m.

I proposition 120/1957 sid. 8 anmäles frågan rörande *vissa tjänster vid universitet och högskolor m. m.* Under denna punkt behandlas närmare ett antal lönegradsplacerade tjänstemän, bl. a. e. o. docenter och därtill i kontantlönehänseende anknutna docentkompetenta biträdande lärare. Dessutom finns, som departementschefen antyder, ett antal akademiska befattningshavare som är arvodesanställda. Dessa som utgöres av biträdande lärare i övrigt och assistenter — de hittills nämnda är heltidsanställda — samt amanuenser, syns också vara förtjänta av mer ingående uppmärksamhet med hänsyn till löne- och tjänstevillkor. Denna grupp har sedan åtskilliga år värdjat till statsmakterna om förbättrade villkor.

Genom riksdagens ställningstagande till proposition 302/1945 inrättades *assistenttjänster* som en reguljär kategori i universitetens och vissa högskolors organisation. I propositionen behandlades riktlinjerna för lönesättningen. Normen angavs för (förste) assistenter vara i full paritet med läroverkens extra adjunkter. Sedermera har ifrågavarande adjunkter tillerkänts lönegrad 25 (som begynnelselönen) medan assistenterna likväl icke nått till högre arvoden än som ungefärligen motsvarar kontantlönen i hittillsvarande lönegrad 21.

Vad beträffar *biträdande lärare* har deras lönesättning och anställningsform aldrig blivit slutgiltigt prövad. I större antal tillkom tjänster av denna typ genom riksdagens beslut i anledning av propositionerna 273/1946 och 272/1947. I den sistnämnda anförde departementschefen, att man tills vidare borde räkna med två kategorier av biträdande lärare, docentkompetenta och icke docentkompetenta, de senare motsvarande de av universitetsberedningen föreslagna t. f. preceptorerna (SOU 1946: 81 sid. 25). Bådadera var avsedda för alldeles samma tjänstgöringsuppgifter. Lönen bestämdes så, att åt de docentkompetenta gavs ett tillägg utöver det för alla biträdande lärare gemensamma arvodet av sådan storlek att full ekvivalens med dåvarande docentstipendier uppnåddes. Därigenom blev spännvidden mellan de båda kategorierna fixerad. Om hänsyn togs till penningvärdeförändringen kan sägas att löneskillnaden mellan biträdande lärartjänster av högre och lägre grad bestod så gott som konstant under de följande åren. Med utgångspunkt i de avlöningsbelopp som gällde vid tiden närmast före 1952 års docentlöne-reform var skillnaden 2.506 kronor, vilket motsvarade i runt tal ett avstånd om tre lönegrader.

Det anförda utvisar att statsmakterna genom 1947 års beslut torde ha fastslagit en bestämd relation mellan docenter, docentkompetenta biträdande lärare och övriga biträdande lärare. När då docentgruppen fem år senare tillerkändes e. o.-ställning i lönegrad 30 (proposition 12/1952, jfr statsutskottets utlåtande nr 55 sid. 7) beslöts med bibehållande av den angivna principen i vad angick docentkompetenta biträdande lärare, att de sistnämnda skulle få tilläggsarvodet höjt till i paritet med löneklass 30. Härvid bröts emellertid relationen mellan de båda grupperna av biträdande lärare. De icke docentkompetenta erhöll visserligen, men först året därpå, en arvodesjustering (proposition 169/1953) med ett belopp, som angavs nära motsvara 25 löneklassen. Højningen för de docentkompetenta var exakt dubbelt så stor som den som nu företogs. Härigenom kom i realiteten spännvidden mellan arvodena att utsträckas ända till 5 lönegrader. Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag innefattar uppflyttning av docenterna från lönegrad 30 (A 23) till A 24 skulle disproportionen jämfört med utgångsläget hädanefter bli än kännbarare. Skillnaden mellan de båda grupperna ligger i stort sett i doktorsgraden. Ytterst få biträdande lärare har nämligen lägre kompetens än fil. lic.-examen. Som en anmärkningsvärd jämförelse må tilläggas att löneavståndet mellan doktorer och licentiater i lektorstjänst är blott 2 lönegrader enligt nya löneplanen A 26—A 24.

Vad som gjort läget särskilt bekymmersamt för hela gruppen av här avsedd lärarpersonal har varit den totala avsaknaden av familjepension och övriga sociala förmåner som brukar tillerkännas befattningshavare i statstjänst. I nyssnämnda proposition 272/1947 uttalade departementschefen (sid. 66) att frågan om tjänste- och familjepension för de biträdande lärarnas vidkommande syntes honom böra upptagas i samband med en kommande reglering av docent- och forskarstipendiaternas avlönings- och pensionsförhållanden. Så skedde likväl ej.

Företrädare för gruppen har som redan antytts mångfaldiga gånger framfört preciserade önskemål i frågan samt tillhandahållit utredningsmaterial. Efter en underdånig skrivelse (den 10/11 1948) tillsattes särskild utredningsman, vars betänkande (av den 20/11 1950) dock utsattes för stark kritik och icke föranledde något Kungl. Maj:ts förslag. Önskemålen har i huvudsak gått ut på *lönegradsanställning* av biträdande lärare, med inplacering av den nu ifrågavarande kategorien i lönegrad Ce 27, samt *reglerad befördringsgång* för assistenter i Cf 21 — Ce 23 — Ce 25. I anledning av remisser i frågan har ett övervägande antal statliga instanser uttalat sin förståelse för gruppens situation varjämte universitetskanslern i underdånigt utlåtande den 14/10 1954 samt styrelsen för Handelshögskolan i Göteborg i underdånig framställning den 6/4 1956 påyrkat omedelbar e. o.-sättning efter dessa riktlinjer (kanslern ville dock först närmare utreda assistenternas förhållanden).

Alltifrån tjänsternas tillskapande har framhållits den viktiga roll, som

samtliga nu behandlade vetenskapligt utbildade befattningshavare spelar såväl för undervisningen och arbetet på institutionerna som för rekryteringen av de högre akademiska befattningarna (jfr bl. a. proposition 302/1945 sid. 30 f).

Mot bakgrunden av vad ovan sagts, synes vad som i propositionen säges om »vissa justeringar av arvodesförmånerna» icke täcka de behov av förändringar som här föreligger. Önskvärd vore en löneplansanställning av samma typ som för e. o.-docenter. Om detta icke låter sig göras synes dock starka skäl tala för att Kungl. Maj:t vid prövning av ifrågavarande arvodesbelopp *dels* söker återställa tidigare relationer med angivna jämförelsetjänster *dels* tillerkänner befattningshavarna en skälig kompensation för den otrygga anställningsformen. En mera definitiv lösning borde dock vara möjlig och bör kunna ske oberoende av universitetsorganisationens utformning i framtiden, då det här icke erfordras ordinarie tjänster.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen i samband med behandling av proposition nr 120 måtte uttala, *dels* att förslag snarast möjligt bör framläggas till en definitiv lösning av anställningsformerna för här berörd personal, *dels* att tidigare fastlagda relationer i fråga om arvodesbeloppens storlek bör återställas och *dels* att befattningshavarna om möjligt bör erhålla skälig kompensation för den nuvarande anställningsformens otrygghet och avsaknaden av bl. a. pensionsförmåner.

Stockholm den 2 april 1957

Bengt Bengtsson

Olof Andreasson

Sven Gustafson
i Göteborg

Brita Elmén
